

Niet zonder zorgen

Het eerste schooltrimester is alweer bijna voorbij. Vooral de leezorgplannen van de onderwijsminister kregen de laatste maanden veel aandacht. Ze botsen op zware weerstand van de leerkrachten. In 2008 blijft dat dossier een belangrijk aandachtspunt.

De nieuwe financiering van het leerplichtonderwijs kreeg de goedkeuring van de schoolbesturenorganisaties. Toch blijven belangrijke vragen onbeantwoord en eisen niet ingewilligd.

Financiering leerplichtonderwijs: de lat gelijk?

De minister van Onderwijs en de koepels van inrichtende machten hebben een akkoord afgesloten over de financiering van het leerplichtonderwijs.

Het uitgangspunt was de ongelijke behandeling van het gesubsidieerd onderwijs ten overstaan van het gemeenschapsonderwijs wegwerken en de scholen financieren op basis van leerlingen- en schoolkenmerken. Momenteel is het nog zo dat vrij algemeen wordt aangenomen dat een leerling in het gesubsidieerd onderwijs slechts 76 % werkingsmiddelen oplevert in vergelijking met een leerling van het gemeenschapsonderwijs.

Vanaf het schooljaar 2008-2009 stijgen de werkingsmiddelen voor het basisonderwijs met 85,234 miljoen euro. Daarvan gaat bijna 7 miljoen euro naar het buitengewoon basisonderwijs. Ook voor het secundair onderwijs is er een toename met 40 miljoen euro.

Bij de berekening van de werkingsmiddelen wordt rekening gehouden met objectieve verschillen, met schoolkenmerken en leerlingenkenmerken.

Objectieve verschillen, zoals de grondwettelijke verplichting de vrije keuze te garanderen (het gemeenschapsonderwijs) of om naast de niet-confessionele zedenleer meerdere godsdiensten aan te bieden (het officieel gesubsidieerd onderwijs en het gemeenschapsonderwijs), verantwoord een verschillende financiële behandeling.

De werkingstoelagen worden ook deels bepaald door een aantal *leerlingenkenmerken*. Daarbij worden het opleidingsniveau van de moeder, het ontvangen van een schooltoelage, de taal van de leerling (thuis taal, taalgebruik) en de woonplaats (buurt) als indicatoren gehanteerd. In het basisonderwijs blijft het verschil in behandeling tussen het kleuteronderwijs (puntengewicht 6) en het lager onderwijs (puntengewicht 8) bestaan. Ook blijft de omrekeningscoëfficiënt van 88,48 % in het kleuteronderwijs gehandhaafd. Onder meer daardoor beantwoordt het nieuwe financieringsmechanisme niet aan onze verwachtingen.

Objectieve verschillen

Het gemeenschapsonderwijs ontvangt per lagere schoolkind 48,05 euro meer voor het waarborgen van de vrije schoolkeuze en het aanbieden van verschillende levensbeschouwelijke vakken. Het officieel gesubsidieerd onderwijs (het onderwijs dat door steden, gemeenten en provincies wordt georganiseerd) ontvangt in functie van het aanbieden van verschillende levensbeschouwingen een bijkomend bedrag van 29,19 euro.

Basisfinanciering

In 2009 (met name voor het schooljaar 2008-2009) wordt na voorafname van 7,5 % voor de objectieve verschillen (3 % voor keuzevrijheid en 4,5 % voor het aanbieden van meerdere godsdiensten) 86 % van het totale budget gebruikt voor de basisfinanciering volgens de schoolkenmerken. Die basisfinanciering is gelijk voor alle leerlingen, ongeacht het net. Ze vertegenwoordigt voor het schooljaar 2008-2009 een geldwaarde per punt van 80,01 euro per leerling. Dat betekent voor de katholieke basisscholen een verhoging met 22,15 % in vergelijking met de werkingstoelagen van het schooljaar 2006-2007.

(De bedragen die worden gebruikt, komen van simulaties op basis van de ingestuurde leerlingengegevens en middelen voor het schooljaar 2008-2009. De geldwaarde per punt voor het schooljaar 2007-2008 is nog niet definitief gekend. Op dit moment wordt uitgegaan van een basisbedrag van ongeveer 68,17 euro per punt - bron: VSKO)

Leerlingenkenmerken

Veertien procent van het totaal budget zal in 2009 worden gebruikt voor de leerlingenkenmerken. Dat beschikbaar bedrag wordt dan verdeeld over de vier indicatoren (taal, opleiding, buurt, schooltoelage). Binnen de gesloten enveloppe per indicator wordt dat bedrag verdeeld over alle leerlingen in Vlaanderen die aan die indicator beantwoorden.

Het OVSG berekende dat de werkingsmiddelen van de basisscholen per jaar stijgen met 70 tot 160 euro per leerling ten opzichte van de huidige financiering. Voor leerlingen die beant-

woorden aan de verschillende kansindicatoren, is de stijging nog significanter.

COC en COV reageren

Naar aanleiding van het akkoord over de financiering hebben de COC en het COV gemeenschappelijk gereageerd.

Positief is dat de meeste scholen (waaronder alle basisscholen) door dat akkoord bijkomende middelen krijgen. Sommige scholen (van het secundair onderwijs) gaan er echter op achteruit. Het gemeenschapsonderwijs en alle koepels van inrichtende machten zien het akkoord als de realisatie van het gelijkheidsbeginsel zoals in de grondwet voorzien. Het akkoord zou dan ook een einde moeten maken aan de jarenlange discussies over de ongelijke behandeling van het vrij onderwijs.

De COC en het COV plaatsen belangrijke kanttekeningen bij het akkoord.

(zie ook persmededeling op www.cov.be)

Onderwijsvakbonden niet betrokken

Ondanks onze expliciete vraag, werden de COC en het COV op geen enkele wijze betrokken bij de totstandkoming van het akkoord. De reden die daarvoor wordt opgegeven - "Het gaat over de toekenning van werkingsmiddelen en dat is geen personeelsmaterie" - is niet juist. Werkingsmiddelen kunnen ook (beperkt) gebruikt worden om personeelsleden aan te stellen.

Bovendien is het niet meer dan normaal dat de werkingsmiddelen ook gebruikt worden om de kosten te betalen die personeelsleden maken in de uitoefening van hun opdracht. De betrokken inrichtende machten (en hun nationale vertegenwoordigers) moeten voor dat aspect hun verantwoordelijkheid als werkgever opnemen.

De werkingsmiddelen die een school krijgt, bepalen in belangrijke mate hoe de school zich kan kwijten van haar kerntaak, met name het inrichten van onderwijs. Het organiseren van onderwijs is de taak van de inrichtende machten. Een inrichtende macht kan die taak maar goed uitvoeren in samenspraak met haar personeel. Zo is het ook aangewezen dat de overheid op Vlaams niveau het onderwijs organiseert in samenspraak met alle betrokkenen.

De overheid heeft gewild dat cao-onderhandelingen gevoerd worden in aanwezigheid van de inrichtende machten. Dus is het ook logisch dat onderhandelingen over de financiering van het onderwijs mede gevoerd worden door de vakbonden.

Gelijke behandeling niet gegarandeerd in het gemeenschapsonderwijs

Is het wel zo dat het nieuwe financieringsmechanisme voldoet aan het principe van de gelijke behandeling?

De middelen voor de scholen van het gemeenschapsonderwijs worden immers toegekend aan de scholengroepen (lokale inrichtende machten) volgens een verdeelsleutel bepaald door de Raad van het Gemeenschapsonderwijs (RaGO). De scholen van het gemeenschapsonderwijs blijven dus voor hun financiering afhankelijk van beslissingen van die Raad.

De kleuter nog steeds minder waard in het basisonderwijs

Ondanks het 'Jaar van de kleuter' wordt ook voor de kleuter de gelijkheid over het hoofd gezien. Om de deelname van kleuters aan het onderwijs te verbeteren, beschikken de scholen over te weinig middelen. De koepels en de minister hadden de kans om eindelijk het verschil tussen een kleuter en een leerling lager onderwijs af te schaffen. Dat is niet gebeurd. Wij betreuren ook dat het omrekeningspercentage in stand wordt gehouden.

'Gelijke behandeling' in het secundair onderwijs

De gelijke behandeling in het secundair onderwijs wordt niet gerealiseerd met de voorziene 40 miljoen euro. Heel wat gemeenschapscholen zijn erop achteruit gegaan.

Verschillen blijven

Al worden de werkingsbudgetten per leerling gelijkgetrokken, toch blijft er ongelijkheid tussen het gesubsidieerd onderwijs en het gemeenschapsonderwijs. Het gemeenschapsonderwijs beschikt nog over middelen voor investeringen in schoolgebouwen en eigenaarsonderhoud, middelen voor leerlingenvervoer en, in afwachting van de volledige afbouw, een extra budget voor het meester-, vak- en dienstpersoneel. Ook de centrale administratieve diensten leveren het gemeenschapsonderwijs extra financiering op.

Middelen voor bijkomende omkadering?

De ACV-onderwijscentrales wijzen er ten slotte op dat de injectie van 125 miljoen euro voor het leerplichtonderwijs enkel kan beschouwd worden als een eerste belangrijke stap in de richting van een betere financiering van het onderwijs. De tweede stap in dat proces moet een verhoging zijn van de middelen die aan de personeelsomkadering worden besteed. Ze wijzen er nogmaals op dat sinds de Vlaamse Gemeenschap bevoegd werd voor het onderwijs, bespaard wordt op de personeelskosten. Qua omkadering krijgen de scholen dus nog steeds niet de middelen waarop ze recht hebben. Ook aan die onrechtvaardigheid moet na 20 jaar Vlaamse onderwijsautonomie een einde komen!

Leerzorg: onze zorg blijft

Begin november dienden Vlaams parlementslid Kathleen Helsen en haar CD&V-collega's een resolutie betreffende leezorg in ter bespreking in de Commissie Onderwijs.

"Als er geen duidelijkheid komt over de ondersteuning van leraars, over de draagkracht van scholen en over de financiering, keuren wij de nota-Leerzorg niet goed", verklaarde Kathleen Helsen in een interview met *De Standaard*. Daarmee was de toon gezet.

Het COV en de COC richtten onderstaande brief aan de Vlaamse volksvertegenwoordigers om nogmaals aandacht te vragen voor de knelpunten in het leezorgconcept van minister Vandenbroucke en om hen op te roepen rekening te houden met de bekommernissen van de personeelsleden en niet mee te doen aan het doordrukken van het concept-Leerzorg om zuiver politieke redenen.

Wil het concept dat de minister inzake leezorg uitgetekend heeft, een kans op slagen hebben, dan moet het personeel dat concept dragen. Dan moeten er, vooral in het belang van de leerlingen met een beperking, voldoende middelen voorhanden zijn. Maar niet alleen voor hen, ook de personeelsleden moeten over de middelen, mogelijkheden en tijd beschikken om leerlingen met beperkingen op de meest geschikte manier te helpen.

Minister Vandenbroucke heeft het constant over gelijke onderwijskansen en over de onderwijskwaliteit die hoog moet blijven. Maar zoals minister Vandenbroucke al verschillende malen gesteld heeft dat elke euro maar eenmaal kan uitgegeven worden, zo stellen wij dat ook elke schoolminuut maar eenmaal kan gebruikt worden. Leraren zijn geen supermensen, het tekort aan middelen voor onderwijs kan niet blijven verhaald worden op het personeel. De toekomst zal uitwijzen dat de hoge kwaliteit van het Vlaams onderwijs verloren gaat als tegelijkertijd met het invoeren van het leezorgconcept niet de nodige financiële middelen voorzien worden om het waar te maken: voldoende middelen voor de betrokken leerlingen, voldoende middelen voor bijkomende omkadering, voldoende middelen voor de aanpassing van de infrastructuur van de scholen, voldoende middelen voor competentieverwerving... Als de Vlaamse regering deze middelen niet heeft of niet wenst te voorzien, dan heeft de invoering van het nieuwe concept geen zin. Ook verdere gesprekken hebben dan geen zin.

Even belangrijk als bijkomende middelen is een realistisch onderwijsbeleid. Dat is een onderwijsbeleid dat ook rekening houdt met de mogelijkheden van de personeelsleden. Ook personeelsleden van het onderwijs hebben maar twee handen, twee ogen en twee oren. De tijd die zij besteden aan iedere individuele leerling kunnen zij niet besteden aan de andere leerlingen. Minister Vandenbroucke -en met hem een heleboel beleidsmensen - beseft onvoldoende dat vele leraars nu al op de toppen van hun tenen lopen. Er is nu al een te grote kloof

tussen het onderwijsbeleid - wellicht met de beste bedoelingen opgezet - en de uitvoerbaarheid ervan. Noch minister Vandenbroucke, noch het Vlaams Parlement mag blijven focussen op de theorie. Nieuwe concepten hebben maar zin als ze werkbaar zijn op de werkvloer. Gewezen Vlaams minister Inge Vervotte had gelijk toen zij stelde dat het, zeker in de zorg, niet te permitteren valt lege dozen voor te schotelen. Hetzelfde geldt voor het onderwijs. Stellen dat men erin geslaagd is een einde te maken aan een tien jaar durend debat, is een mooie politieke boodschap, maar ze zou nog mooier geweest zijn als ze ook waar was geweest.

Het Vlaams onderwijs rekent op het realiteitsbesef van de Vlaamse parlementsleden. Het moet duidelijk zijn dat ook de onderwijsvakbonden de stelling onderschrijven dat ieder kind recht heeft op kwaliteitsvol onderwijs. Als het voor het kind beter is onderwijs te volgen in het gewoon onderwijs, dan moet dat kunnen. Maar dan moet dat gewoon onderwijs alle middelen krijgen om niet alleen dat kind kwaliteitsvol onderwijs aan te bieden, ook de andere kinderen hebben daar recht op. Kwaliteitsvol onderwijs kan er maar zijn als leraars in staat zijn om zulk onderwijs te verstrekken. De conceptnota van minister Vandenbroucke geeft daar op dit ogenblik geen garanties op. Wij vertrouwen erop dat u niet over één nacht ijs zult gaan als u finaal moet beslissen. En er kan maar een finale beslissing genomen worden als alle vragen die in de hoorzitting gesteld zijn geweest, een bevredigend antwoord hebben gekregen. Het concept-Leerzorg van minister Vandenbroucke mag niet doorgedrukt worden om zuiver politieke redenen, het onderwijs verdient dat niet.

Reacties worden ingewacht

Verschillende parlementairen getroosten zich de moeite om op ons schrijven te reageren. In het eerstvolgende nummer van Basis vergasten wij onze lezers op een uitgebreid overzicht van hun reacties. Het mag duidelijk zijn welke Vlaamse volksvertegenwoordigers nog respect hebben voor de leraren. Wij verwachten ook van de minister respect voor de leraars. Een verantwoordelijke voor het buitengewoon onderwijs van het departement Onderwijs permitteerde zich tijdens een VLOR-vergadering deze uitspraak: "Wij zitten met leezorg op de sporen en jullie zijn de dwarsliggers. De sporen lopen wel door over de dwarsliggers heen." Als dat de boodschap is, dan moet de minister beseffen dat er stevige dwarsliggers nodig zijn om treinen goed te doen rijden. Anders zouden ze wel eens kunnen ontsporen...

Romain Maes ■
algemeen secretaris